

Indledning

I Tyskland reguleres insolvens og insolvensbehandling af insolvensloven (Insolvenzordnung — InsO), der trådte i kraft den 1. januar 1999. Det særlige ved insolvensloven er, at den ikke kun indeholder formelle, men også materielle bestemmelser. F.eks. har bestemmelserne om retsvirkningerne af, at der indledes en insolvensbehandling, karakter af materielle bestemmelser (§ 80-147 i InsO).

Formålet med insolvensloven er primært, at der sker en samlet fyldestgørelse af en skyldners kreditorer, enten i form af en realisation af skyldners aktiver og fordeling af provenuet eller i form af en alternativ ordning, der fastlægges i en insolvensplan, navnlig med henblik på at sikre virksomhedens fortsatte eksistens (§ 1, første punktum, i InsO). "Samlet fyldestgørelse" (gemeinschaftliche Befriedigung) betyder, at kreditorerne i princippet fyldestgøres i forhold til deres respektive krav. Derudover har insolvensbehandlingen til formål at give ærlige skyldnere mulighed for at komme ud af deres resterende gældsforpligtelser (§ 1, andet punktum, i InsO).

Et grundprincip i tyske insolvensbehandlinger er — ud over princippet om lige behandling af kreditorerne — kreditorernes selvstændighed (Gläubigerautonomie). Kreditorerne har omfattende rettigheder under sagen, især med hensyn til, hvordan skyldnerens aktiver skal realiseres. Det er også kreditorerne, der beslutter, hvordan insolvensbehandlingen i det konkrete tilfælde skal gennemføres, fordi loven ud over den forskriftsmæssige procedure åbner mulighed for, at kreditorer, der kan forfølge deres rettigheder uafhængigt af insolvensboet (absonderungsberechtigte Gläubiger), og konkurskreditorer (Insolvenzgläubiger) kan behandle insolvensboet privat, idet de kan udarbejde en insolvensplan, som afviger fra bestemmelserne i insolvensloven, for at få realiseret insolvensboets aktiver, fordelt provenuet til de berørte parter, gennemført insolvensbehandlingen og fastlagt skyldners hæftelse for restgælden efter insolvensbehandlings afslutning. Insolvensplanen er særligt vigtig i forbindelse med en rekonstruktion af en virksomhed, men den kan også danne rammen omkring afviklingen af en virksomhed.

Tysk insolvensret er endvidere kendetegnet ved princippet om enhed. Det betyder, at loven ikke indeholder forskellige procedurer for rekonstruktion og afvikling. Både afvikling og rekonstruktion kan gennemføres efter standardproceduren og efter proceduren med en insolvensplan.

Med hensyn til rekonstruktion af virksomheder bør der også henvises til loven om rammerne for stabilisering og rekonstruktion af virksomheder (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz, StaRUG), som trådte i kraft den 1. januar 2021. StaRUG indeholder bestemmelser om forskellige instrumenter, som gør det muligt for en kriseramts virksomhed, som endnu ikke er insolvent eller har en overdreven gældsættelse, at komme på fode igen på grundlag af en rekonstruktionsplan vedtaget af flertallet af kreditorerne uden at skulle gennemgå en insolvensbehandling i henhold til InsO. Siden den 17. juli 2022 har behandlingen i henhold til StaRUG også kunnet gennemføres offentligt efter anmodning, dvs. at oplysninger om behandlingen, sted og tidspunkt for retslige møder samt de retslige afgørelser offentliggøres på en rekonstruktionsportal i overensstemmelse med § § 84-86 i StaRUG. Disse opfylder derefter også betingelserne for insolvensbehandling som omhandlet i artikel 1, stk. 1, i forordning (EU) 2015/848 af 20. maj 2015 om insolvensbehandling (herefter "insolvensforordningen").

1 Hvem kan være genstand for insolvensbehandling?

En insolvensbehandling kan indledes med hensyn til aktiver, der ejes af en fysisk eller juridisk person, selv om denne person ikke er en virksomhed eller ikke driver selvstændig erhvervsaktivitet (sådanne fysiske personer betegnes enkeltpersoner). Insolvensbehandlinger kan også indledes med hensyn til aktiverne i et selskab, der ikke har status som juridisk person (f.eks. et interessentskab (offene Handelsgesellschaft) eller kommanditselskab (Kommanditgesellschaft)), eller en særlig formuemasse, f.eks. et dødsbo. For offentligretlige juridiske personer gælder den særlige bestemmelse i § 12 i InsO om, at en insolvensbehandling ikke kan indledes med hensyn til aktiver, der ejes af den tyske forbundsstat eller af en af de tyske delstater, jf. § 12, stk. 1, afsnit 1, i InsO.

2 Hvilke betingelser skal være opfyldt for, at en insolvensbehandling kan påbegyndes?

En insolvensbehandling kan kun indledes efter begæring og ikke ex officio af et offentligt organ. Begæringen kan indgives af en skyldner eller en kreditor. Med henblik på at beskytte retten og skyldneren mod begæringer, der indgives på et for tidligt tidspunkt eller udelukkende med det formål at forvolde skade, skal en kreditor, der indgiver en begæring, påvise, at der er rimelig grund til at antage, at der foreligger insolvens, og at kreditor rent faktisk har et krav. Bliver et kapitalselskab insolvent, skal dets ledelsesorganer under strafansvar indgive en begæring om, at selskabet tages under insolvensbehandling. Hvis dette krav ikke opfyldes, kan kreditorerne rejse et erstatningskrav. Tilsidesætter en kriseramts skyldner sine forpligtelser, ifalder han under visse omstændigheder strafansvar (§ 283 ff. i straffeloven (Strafgesetzbuch)).

Den almindelige årsag til, at der indledes insolvensbehandling, er manglende betalingsevne. Der foreligger manglende betalingsevne, hvis en skyldner ikke er i stand til at opfylde sine betalingsforpligtelser ved forfald. Det antages som regel, at der foreligger insolvens, hvis skyldneren har indstillet sine betalinger (§ 17, stk. 2, i InsO). Hvis skyldneren er en juridisk person eller en virksomhed, hvor ingen af partnerne er en fysisk person, der hæfter ubegrænset, kan der også indledes insolvensbehandling på grund af overdreven gældsættelse. Der foreligger overdreven gældsættelse, hvis skyldners aktiver ikke længere dækker de eksisterende forpligtelser, medmindre det under de foreliggende omstændigheder er højst sandsynligt, at virksomheden fortsat vil bestå de kommende 12 måneder (§ 19, stk. 2, i InsO). Hvis det forholdene taget i betragtning er højst sandsynligt, at virksomheden fortsat vil bestå, skal dette danne grundlag for vurderingen af værdien af skyldners aktiver. For at begære en skyldner konkurs er det også tiltrækkeligt med en risiko for insolvens (§ 18, stk. 1, i InsO). Der er risiko for, at debitor bliver insolvent, når han formentlig ikke vil være i stand til at opfylde de eksisterende betalingsforpligtelser på forfaldstidspunktet (§ 18, stk. 2, i InsO). Vurderingen af, om der er risiko for insolvens, bør normalt baseres på en prognoseperiode på 24 måneder. Det er også nødvendigt at sikre finansieringen af insolvensbehandlingen. En begæring om indledning af insolvensbehandling vil derfor blive afvist, hvis det er sandsynligt, at skyldners aktiver ikke er tilstrækkelige til at dække omkostningerne ved insolvensbehandlingen (§ 26, stk. 1, første punktum, i InsO). Hvis betingelserne er opfyldt, beslutter retten med ansvar for insolvensbehandlingen eller "skifteretten" (Insolvenzgericht) at indlede sagsbehandlingen. Denne afgørelse offentliggøres. Retten offentliggør afgørelsen på internettet (<http://www.insolvenzbekanntmachungen.de/>). I afgørelsen om at indlede insolvensbehandlingen opfordrer retten de simple kreditorer til at anmelde deres krav til bobestyreren inden for en bestemt frist. Retten fastsætter en dato for et møde, hvor kreditorerne på grundlag af bobestyrerens beretning træffer afgørelse om insolvensbehandlingens forløb, og en dato for en fordringsprøvelse, hvor de indgivne krav vil blive efterprøvet (§ 29, stk. 1, i InsO).

Som allerede nævnt i indledningen fastsætter insolvensloven ikke forskellige procedurer for rekonstruktion og afvikling. Ud over standardproceduren giver loven mulighed for, at der udarbejdes en insolvensplan for afviklingen eller rekonstruktionen.

Skifteretten skal efterprøve, at betingelserne for at indlede sagen er opfyldt, hvilket kan tage et stykke tid, og retten vil indledningsvist træffe eventuelle midlertidige foranstaltninger, der måtte være nødvendige for at undgå eventuelle ændringer i skyldners finansielle situation, som kunne være til ugunst for kreditorerne, førend der er truffet afgørelse om begæringen om at indlede sagen (§ 21, stk. 1, første punktum, i InsO). I praksis udpeger retten en midlertidig bobestyrer (vorläufiger Insolvenzverwalter), der kan være "svag" eller "stærk". Hvis der udpeges en "svag" midlertidig bobestyrer, beholder skyldneren råderetten, og bobestyrers specifikke opgaver fastsættes af retten, idet disse dog ikke kan være mere omfattende end de opgaver, der påhviler en stærk midlertidig bobestyrer (§ 22, stk. 2, andet punktum, i InsO). Retten kan f.eks. afsige en kendelse om, at skyldneren alene kan udnytte sin råderet med bobestyrerens godkendelse. Udnævnelse af en svag midlertidig bobestyrer betyder ikke, at verserende retstvister afbrydes (forbundsdomstolens dom af 21.6.1999 — II ZR 70/98 — præmis 4). Den midlertidige bobestyrer er "stærk", hvis retten indfører et generelt forbud for at forhindre skyldneren i at udnytte sin råderet, således at retten til at forvalte og afhænde skyldners ejendom beror hos bobestyrer (§ 22, stk. 1, første punktum, i InsO).

3 Hvilke aktiver indgår i boet? Hvordan behandles de aktiver, som skyldneren erhverver, eller som tilfalder denne, efter at insolvensbehandlingen er påbegyndt?

Insolvensboet (Insolvenzmasse) omfatter aktiver, som skyldneren ejer på den dato, hvor sagen indledes, og aktiver, som skyldneren erhverver under sagen (dvs. indtil sagen afsluttes eller afbrydes). Boet omfatter ikke skyldners strengt personlige rettigheder og genstande, som er fritaget for arrest og beslaglæggelse, da disse heller ikke ville kunne gøres til genstand for en individuel tvangsfuldbyrdelse. Indtægt indgår f.eks. kun i insolvensboet, i det omfang den overstiger skyldners eksistensminimum. Bobestyreren kan også frigøre aktiver, som derefter tilhører skyldners egne aktiver og er fritaget for arrest og beslaglæggelse.

I henhold til tysk lovgivning overgår retten til at forvalte og afhænde aktiver tilhørende insolvensboet i princippet til bobestyreren, når insolvensbehandlingen indledes (undtagen hvis skyldner er omfattet af ordningen med egenforvaltning (Eigenverwaltung), § 270 ff. i InsO), således at tilvejebringelsen af sikkerhed til fordel for långivere, der f.eks. yder finansiering til en skyldner under egenforvaltning, påhviler bobestyreren. For transaktioner af særlig betydning, f.eks. indgåelse af en låneaftale med store byrder for insolvensboet, skal bobestyreren have disse godkendt af skiftesamlingen eller et udpeget kreditorudvalg (§ 160 i InsO). Låneforpligtelser og andre forpligtelser indgæet af bobestyreren er forpligtelser, der påhviler insolvensboet, og som opfyldes af samme bo som en prioritet, dvs. før simple kreditorer. På den måde sikres det, at kontraherende parter efter indledningen af insolvensbehandlingen vil være rede til at indgå forretningsaftaler med den insolvente skyldner.

4 Hvilke beføjelser har henholdsvis skyldneren og bobestyreren?

Da bobestyreren, når insolvensbehandlingen indledes, som hovedregel påtager sig en vigtig rolle (undtagen hvis skyldner er omfattet af ordningen med egenforvaltning), har skifteretten på dette tidspunkt i sagen hovedsagelig beføjelser af kontrolmæssig og retningsgivende art (jf. § 58 og 76 i InsO) (ud over særlige beføjelser, f.eks. i forbindelse med proceduren med en insolvensplan, eller hvis skyldner er omfattet af egenforvaltning). Når insolvensbehandlingen er indledt, træffes de vigtigste beslutninger (realisering, afvikling, rekonstruktion og insolvensplan) af kreditorerne. Retten har dog særlige beføjelser og opgaver i forbindelse med insolvensbehandlings indledning. Her træffer den afgørelse om sagens indledning, om foreløbige beskyttelsesforholdsregler og om udnævnelse af en bobestyrer. Retten har også ansvaret for at føre tilsyn med bobestyreren. Den fører tilsyn med lovligheden af hans handlinger, men ikke med, hvorvidt de er hensigtsmæssige, og den kan ikke give anvisninger. For at fremskynde insolvensbehandlingen kan skifterettens afgørelser kun appelleres i tilfælde, hvor loven giver mulighed for øjeblikkelig appel (sofortige Beschwerde) (jf. § 6, stk. 1, i InsO). En øjeblikkelig appel kan indgives til skifteretten selv eller til den regionale appeldomstol (Landgericht), dvs. den ret, der står over skifteretten, skriftligt eller mundtligt til dommerkontoret (Geschäftsstelle). Dette har ikke opsættende virkning, men den regionale appeldomstol eller skifteretten kan afsige kendelse om midlertidig udsættelse af den anfægtede afgørelse.

Bobestyreren er en central aktør i insolvensbehandlingen. Kun fysiske personer, altså ikke juridiske personer, kan udpeges som bobestyrer (§ 56, stk. 1, første punktum, i InsO). Især advokater, erhvervsfolk, revisorer og skatterådgivere kommer i betragtning til denne udnævnelse. Med indledningen af insolvensbehandlingen overgår retten til at forvalte og afhænde skyldners ejendom til bobestyreren (§ 80, stk. 1, i InsO). Hans opgave er at udtage genstande, der findes hos skyldneren ved indledningen af insolvensbehandlingen, men som ikke tilhører denne. Han skal også til skyldners aktiver overføre genstande, der ansvarsretligt hører til skyldners aktiver, men som endnu ikke er opført blandt skyldners aktiver på det tidspunkt, hvor insolvensbehandlingen indledes. De af skyldners aktiver, der bestemmes på denne måde, udgør insolvensboet (Insolvenzmasse, § 35 i InsO), som vil blive realiseret af bobestyreren og anvendt til at fyldestgøre kreditorerne. Bobestyrerens øvrige opgaver omfatter:

udbetaling af løn til skyldners ansatte

beslutning om at videreføre eller afslutte verserende retstvister (§ 85 ff. i InsO) og håndtering af kontrakter, der ikke er (helt) gennemført (§ 103 ff. i InsO) udarbejdelse af en opgørelse over aktiver og passiver (§ 153, stk. 1, første punktum, i InsO)

anfægtelse af transaktioner, som er indgæet forud for insolvensbehandlings indledning, og som sandsynligvis vil være til ugunst for de simple kreditorer (§ 129 ff. i InsO).

Bobestyreren er underlagt skifterettens tilsyn (§ 58, stk. 1, i InsO). Hvis der udpeges et kreditorudvalg, understøtter og overvåger dette bobestyreren i forbindelse med dennes udførelse af sine pligter (§ 69, første punktum, i InsO).

Når insolvensbehandlingen er indledt, og retten til at disponere over skyldners ejendom er overgået til bobestyreren, kan denne i princippet frit råde over alle de aktiver, som tilhører insolvensboet. Der er begrænsninger med hensyn til transaktioner af særlig betydning, som f.eks. salg af virksomheden eller af hele lageret. Disse transaktioner af særlig betydning skal godkendes af skiftesamlingen eller kreditorudvalget. Det forhold, at kravet om godkendelse ikke er overholdt, har dog ingen betydning for eksterne parter, men er alene bobestyrerens ansvar. Bobestyreren skal også efterkomme en afgørelse truffet af skiftesamlingen om at afvikle virksomheden eller fortsætte dens aktiviteter (§ 157 og 159 i InsO).

Hvis bobestyreren ulovligt misligholder de forpligtelser, der påhviler ham efter insolvensloven, er han erstatningspligtig over for alle sagens parter (§ 60, stk. 1, i InsO). Følgende bestemmes i insolvenslovens § 60, stk. 1: "Bobestyreren er forpligtet til at yde erstatning til enhver part i sagen, hvis han ulovligt misligholder de forpligtelser, der påhviler ham ifølge denne lov. Han skal i sin adfærd udvise den forsigtighed, der kan forventes af en korrekt og omhyggelig bobestyrer."

Bobestyreren har ret til vederlag for udøvelsen af sit hverv og til godtgørelse af rimelige udgifter (§ 63, stk. 1, første punktum, i InsO). Vederlaget reguleres i bekendtgørelsen om vederlag i insolvensbehandlinger (Insolvenzrechtsvergütungsverordnung — InsVV) og fastsættes i henhold til insolvensboets værdi på det tidspunkt, hvor insolvensbehandlingen afsluttes. Bekendtgørelsen omfatter graduerede standardsatser, som dog kan forhøjes alt efter opgavernes omfang og sværhedsgrad.

Selv efter insolvensbehandlings indledning forbliver skyldneren, der er genstand for krav fra de simple kreditorer, ejer af de aktiver, der skal realiseres (§ 38 og 39 i InsO). I princippet er han ansvarlig for alle sine aktiver. Retten til at forvalte og afhænde de aktiver, der er omfattet af insolvensbehandlingen, overgår dog til bobestyreren. Efter anmodning fra skyldneren kan retten i sin afgørelse om at indlede sagen bestemme, at skyldneren skal være omfattet af ordningen med egenforvaltning, jf. lovens § 270 ff. Skyldner skal vedlægge anmodningen en plan for egenforvaltning, hvis nærmere indhold fremgår af §

270a i InsO. Dette gælder, hvis planen for egenforvaltning er klar og fuldstændig, og forudsat at der ikke er kendskab til omstændigheder, som kan skabe en formodning om, at planen for egenforvaltning i det væsentlige er baseret på ukorrekte forhold (§ 270b, stk. 1, og § 270f, stk. 1, i InsO). Derudover må der ikke foreligge nogen af de grunde, der er anført i § 270e til at annullere den midlertidige egenforvaltning (§ 270b, stk. 1, i InsO). I princippet gælder insolvenslovens generelle bestemmelser også her (§ 270, stk. 1, andet punktum, i InsO). Under ordningen med egenforvaltning bevarer skyldneren retten til at forvalte og afhænde sine aktiver. Denne ret udøver han under tilsyn af en sagsbehandler (Sachverwalter), som udpeges af retten (§ 270, stk. 1, første punktum, i InsO). Er der tale om en skyldner omfattet af egenforvaltning, deler skyldneren og sagsbehandleren de beføjelser, der normalt påhviler bobestyreren.

Med indledningen af insolvensbehandlingen pålægges skyldneren en lang række forpligtelser til at tilvejebringe oplysninger og til at samarbejde. Samtidig har skyldneren dog også ret til at deltage i sagen.

5 På hvilke betingelser kan der ske modregning?

Insolvenslovens § 94 ff. omhandler spørgsmålet om, hvorvidt en simpel kreditor kan modregne et krav mod en insolvent skyldner. Loven skelner grundlæggende mellem den situation, hvor muligheden for modregning allerede forelå på det tidspunkt, hvor insolvensbehandlingen blev indledt, og den situation, hvor denne mulighed først opstod efterfølgende. I det første tilfælde er modregningen i princippet tilladt, hvilket betyder, at den simple kreditor ikke skal anmelde et krav mod insolvensboet (Tabelle), men kan blive fyldestgjort ved at anmelde modregningen til bobestyreren. Anmeldelsen om modregning er imidlertid ugyldig, hvis kreditor fik mulighed for at modregne et krav som følge af en anfægtelig transaktion (§ 96, stk. 1, tredje afsnit, i InsO).

I det andet tilfælde, hvor muligheden for modregning er opstået efterfølgende, skal der sondres mellem følgende situationer:

Hvis kravet om modregning allerede forelå på det tidspunkt, hvor insolvensbehandlingen blev indledt, men endnu ikke var forfaldent, eller det ikke vedrørte en tilsvarende ydelse eller var betinget, kan modregningen tillades, efter at insolvensbehandlingen er indledt, så snart hindringen for modregning er fjernet.

Hvis kravet på det tidspunkt, hvor proceduren blev indledt, endnu ikke forelå, eller hvis kreditor først fremsatte sit krav mod skyldneren efter indledningen af insolvensbehandlingen, er modregning udelukket (§ 96, stk. 1, afsnit 1 og 2, i InsO), hvilket betyder, at skyldneren kan kræve, at kreditor opfylder sin del af aftalen til fordel for insolvensboet, mens kreditor kun kan anmelde sit krav mod boet og kun fyldestgøres forholdsmæssigt.

Hvis kreditor ikke har erhvervet kravet fra en anden kreditor efter insolvensbehandlings indledning, men selv har erhvervet det efter sagens indledning, f. eks. ved at indgå en kontrakt med bobestyreren, er den pågældende kreditor berettiget til modregning som kreditor i selve insolvensboet.

6 Hvilke retsvirkninger har insolvensbehandlingen for de kontraktforhold, som skyldneren er part i?

Insolvensbehandlings konsekvenser for løbende aftaler er reguleret i tysk lovgivning i insolvenslovens § 103 ff. Efter insolvensbehandlings indledning kan eksisterende kontraktforhold i princippet afsluttes eller fortsætte, eller bobestyreren kan vælge mellem at videreføre eller ophæve disse.

For visse transaktioner er insolvensbehandlings konsekvenser udtrykkeligt reguleret ved lov (§ 103-118 i InsO). F.eks. udløber ordrer, aftaler om arbejde eller tjenesteydelser eller fuldmagter vedrørende aktiver, der indgår i insolvensboet på tidspunktet for indledningen af insolvensbehandlingen, mens aftaler indgået af skyldner om leje af ejendom og arbejdsaftaler videreføres og er bindende for insolvensboet.

For kontrakter, der ikke eller kun delvist er gennemført af skyldneren og den anden part, giver insolvenslovens § 103, stk. 1, bobestyreren valget mellem at opfylde eller ikke opfylde kontrakten. Hvis bobestyreren beslutter at opfylde kontrakten på insolvensboets vegne, skal kreditors modkrav fyldestgøres som en prioritet, fordi det svarer til en gæld, der påhviler boet i henhold til insolvenslovens § 55, stk. 1, afsnit 2. Hvis bobestyreren beslutter ikke at opfylde kontrakten, kan han ikke kræve yderligere i henhold til kontrakten. Kreditor kan påberåbe sig sin ret til erstatning for manglende opfyldelse, men kun som simpel kreditor, ved at anmelde sit krav mod insolvensboet (§ 103, stk. 2, første punktum, i InsO). Hvis bobestyreren ikke træffer et valg, kan medkontrahenten kræve, at han gør det. I dette tilfælde skal bobestyreren straks meddele, om han agter at kræve, at kontrakten opfyldes. Hvis ikke han gør dette, kan han ikke længere kræve, at kontrakten opfyldes. For finansielle tjenesteydelser og transaktioner med fast frist har bobestyreren efter loven ikke nogen ret til at vælge (§ 104 i InsO).

Hvis udfaldet af kontraktforholdet ikke er udtrykkeligt reguleret i insolvenslovens § 103-118, videreføres kontrakten, også efter at insolvensbehandlingen er indledt.

Antageligheden af ophævelsesklausuler i kontrakter er omstridt. Udgangspunktet er bestemmelsen i insolvenslovens § 119, hvori det hedder, at aftaler, der forud udelukker eller begrænser anvendelsen af § 103 ff., er ugyldige. Ifølge denne bestemmelse tillades insolvensuafhængige ophævelsesklausuler, som ikke hænger sammen med indledningen af insolvensbehandlingen eller indgivelsen af kravet, men f.eks. med skyldners manglende betaling. Til gengæld er ophævelsesklausuler, der er afhængige af insolvensen, problematiske — især på baggrund af forbundsdomstolens (Bundesgerichtshof) dom af 15. november 2012 (IX ZR 169, 11, BGHZ 195, 348). I denne dom af 15. november 2012 fastslog forbundsdomstolen, at en ophævelsesklausul i en energiforsyningskontrakt, som var afhængig af insolvensen, var ugyldig. Domstolen fastslog dog, at ophævelsesklausuler, der er afhængige af insolvensen, ikke i sig selv er ugyldige, idet ophævelsesklausuler, for hvilke der ved lov er fastsat en mulighed for ophævelse, tillades. Vurderingen af ophævelsesklausuler, der er afhængige af insolvensen, er således ikke endeligt afklaret. I insolvenslovens § 104, stk. 3 og 4, fastsættes specifikke regler for ophævelsesklausuler vedrørende transaktioner med fast frist og finansielle tjenesteydelser.

Hvis der er aftalt et faktisk forbud mod overdragelse mellem skyldner og kreditor i overensstemmelse med bestemmelserne i almindelig lovgivning, er dette også bindende for bobestyreren. I erhvervstransaktioner er et sådant forbud mod overdragelse dog regelmæssigt virkningsløst, for selv om der er aftalt et forbud mod overdragelse, er overdragelsen af et pengekrav ikke desto mindre effektivt, hvis skyldner og kreditor er handelsforetagender (§ 354a, stk. 1, i handelsloven (Handelsgesetzbuch, HGB)).

Hvis der er aftalt et faktisk forbud mod overdragelse mellem skyldner og kreditor i overensstemmelse med bestemmelserne i almindelig lovgivning, er dette også bindende for bobestyreren. I erhvervstransaktioner er et sådant forbud mod overdragelse dog regelmæssigt virkningsløst, for selv om der er aftalt et forbud mod overdragelse, er overdragelsen af et pengekrav ikke desto mindre effektivt, hvis skyldner og kreditor er handelsforetagender (§ 354a, stk. 1, i handelsloven (Handelsgesetzbuch, HGB)).

7 Hvilke retsvirkninger har insolvensbehandlingen for individualfølgende kreditorer (bortset fra verserende retssager)?

Da insolvensbehandlinger sigter mod at fyldestgøre alle kreditorer ligeligt, gøres det i insolvenslovens § 87 klart, at de simple kreditorer kun har ret til at gøre deres krav gældende ifølge bestemmelserne om insolvensbehandling. Indledningen af insolvensbehandlingen indebærer derfor et fuldbyrdelesforbud, der hindrer simple kreditorer i at gøre deres krav gældende mod insolvensboet eller skyldners anden ejendom under insolvensbehandlingen (§ 89, stk. 1, i InsO). Forbuddet mod fuldbyrdeles skal overholdes ex officio, så allerede igangsat fuldbyrdeles suspenderes automatisk, uanset om kreditor havde kendskab til sagens indledning, og om skyldneren havde ansøgt om en udsættelse af gennemførelsen.

Insolvenslovens § 88 bestemmer, at indledningen af insolvensbehandlingen har tilbagevirkende kraft (Rückschlagsperre) med hensyn til tidligere fuldbyrdelesforanstaltninger, og det præciseres, at sikkerhedsinteresser erhvervet i forbindelse med fuldbyrdeles i løbet af den måned, der går forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen, eller efter indgivelsen af en sådan begæring bliver retligt virkningsløse, når insolvensbehandlingen indledes. Også her er det uden betydning, om kreditor havde kendskab til, at der ville blive indgivet en begæring om insolvensbehandling.

Hvis sikkerheden er erhvervet i henhold til en fuldbyrdelesforanstaltning mere end en måned forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen, er sikkerheden ikke virkningsløs i henhold til lovens § 88, første punktum, men kan være anfægtelig på visse betingelser (forbundsdomstolens dom af 22.1.2004 — IX ZR 39/03).

Når insolvensbehandlingen indledes, mister skyldneren sin evne til at optræde som part i retssager på vegne af boet. Denne ret tilfalder bobestyreren, der herefter er berettiget til at optræde som part i retssager under udøvelsen af sit hverv. Bobestyreren kan derfor fremsætte krav i eget navn på vegne af insolvensboet.

8 Hvilke retsvirkninger har insolvensbehandlingen på retssager, der verserer på tidspunktet for insolvensbehandlings påbegyndelse?

Da skyldneren mister sin evne til at optræde som part i retssager efter indledningen af insolvensbehandlingen, vil en verserende retssag, hvis den vedrører insolvensboet, i første omgang blive afbrudt (§ 240, første punktum, i den civile retsplejelov (Zivilprozessordnung, ZPO)).

Hvis skyldneren er sagsøger (f.eks. i en retssag, hvor skyldner gør indsigelse mod et allerede retskraftigt krav), kan bobestyreren genoptage sagen eller afvise at gøre det (§ 85, stk. 1, første punktum, i InsO). Hvis han accepterer det, videreføres sagen. Hvis han afviser at genoptage sagen, udtages aktivt fra insolvensboet, og sagen kan genoptages af enten skyldneren eller sagsøgte (§ 85, stk. 2, i InsO).

Hvis skyldneren er sagsøgt, skal der skelnes mellem to situationer: Hvis en eksisterende tvist på det tidspunkt, hvor insolvensbehandlingen blev indledt, vedrørte et insolvenskrav, skal kravet anmeldes mod insolvensboet (jf. § 87 i InsO). Hvis bobestyreren eller en simpel kreditor gør indsigelse, fastslås kravet ved genoptagelse af den afbrudte retstvist (§ 180, stk. 2, i InsO).

Hvis kravet på den anden side ikke vedrører insolvensen, men f.eks. er et krav om udtagelse for udlæg eller et massekrav, kan retssagen genoptages af enten bobestyreren eller sagsøgeren (§ 86 i InsO).

9 I hvilket omgang deltager kreditorerne i insolvensbehandlingen?

Som allerede forklaret i indledningen giver insolvensloven kreditorerne stor indflydelse på insolvensbehandlingen. Kreditorerne udøver deres rettigheder gennem skiftesamlingen (Gläubigerversammlung, § 74 ff. i InsO) eller et kreditorudvalg (Gläubigerausschuss), der eventuelt kan udpeges af skiftesamlingen (§ 68 ff. i InsO). Mens skiftesamlingen er det centrale organ, hvor kreditorerne træffer beslutninger, er kreditorudvalget et tilsynsorgan. Skiftesamlingen indkaldes af skifteretten (§ 74, stk. 1, første punktum, i InsO), som også er formand for den (§ 76, stk. 1, i InsO). Alle foretrukne kreditorer, alle simple kreditorer, bobestyreren, medlemmerne af kreditorudvalget og skyldneren har ret til at deltage i skiftesamlingens møder (§ 74, stk. 1, andet punktum, i InsO). Afgørelser truffet af skiftesamlingen vedtages i princippet med simpelt flertal, og et flertal bestemmes ikke af antallet af stemmer, men af summen af de fordringer, som de stemmeafgivende kreditorer besidder (§ 76, stk. 2, i InsO). Er en virksomhed over en vis størrelse, skal skifteretten allerede før indledningen af insolvensbehandlingen udpege et midlertidigt kreditorudvalg (§ 22a i InsO). Dette udvalg deltager i udpegningen af bobestyreren og deltager i beslutninger om indførelse af ordningen med egenforvaltning for skyldner (§ 56a og § 270, stk. 3, i InsO).

Skiftesamlingens betydning afspejles i det forhold, at den fastlægger insolvensbehandlingsforløbet, og især hvordan skyldners aktiver skal realiseres.

Skiftesamlingens øvrige forpligtelser er:

valg af en anden bobestyrer (§ 57, første punktum, i InsO)

tilsyn med bobestyreren (§§ 66, 79 og 197, stk. 1, afsnit 1, i InsO)

beslutning om at lukke eller videreføre virksomheden (§ 157 i InsO)

godkendelse af visse transaktioner af særlig betydning indgået af bobestyreren (§ 160, stk. 1, i InsO).

10 På hvilken måde kan bobestyreren benytte eller afhænde boets aktiver?

Ovenfor under spørgsmålet "Welche Befugnisse haben der Schuldner bzw. der Insolvenzverwalter?" beskrives bobestyrerens beføjelser med hensyn til insolvensboets aktiver.

11 Hvilke fordringer kan anmeldes i skyldnerens bo, og hvordan behandles fordringer, som opstår, efter at insolvensbehandlingen blev påbegyndt?

Kreditorer, der er berettiget til udtagelse

Kreditorer, der er berettiget til udtagelse (aussonderungsberechtigte Gläubiger), er de kreditorer, der er berettiget til at kræve udtagelse af et aktiv fra insolvensboet i henhold til en tinglig eller personlig ret (§ 47, første punktum, i InsO). Kreditorer med ret til udtagelse er ikke almindelige kreditorer og skal derfor ikke anmelde et krav mod insolvensboet, men kan gennemføre et sagsanlæg efter de gængse forskrifter (§ 47, andet punktum, i InsO). Et sådant søgsmål skal imidlertid ikke anlægges mod skyldneren, men mod bobestyreren, der fungerer som part i henhold til sit hverv. Ret til udtagelse kan være begrundet i, at en person ejer aktivet (forudsat det ikke er overdraget som sikkerhed, da dette alene gør ejeren til sikret kreditor (§ 51, stk. 1, i InsO), eller i et simpelt ejendomsforbehold, men også i et krav om godtgørelse i henhold til forpligtelser (f.eks. en udlejer mod en lejer).

Sikrede kreditorer

Sikrede kreditorer (absonderungsberechtigte Gläubiger, "kreditorer med separatiststatus"), er kreditorer, der har forrang med hensyn til fyldestgørelse gennem realisering af et aktiv tilhørende insolvensboet. De deltager ikke i proceduren med fordringsprøvelse, men får særbehandling, da de har ret til fyldestgørelse fra provenuet af det pågældende aktiv før de andre lavere rangerede eller usikrede kreditorer. Eventuelt overskydende provenu fra realiseringen tilfalder insolvensboet, og det er kun dette, der kan anvendes til at fyldestgøre de øvrige kreditorer. Ret til sikring af denne art kan bl.a. udledes af panterrettigheder, sikkerhed i løsøre eller ejerskab i form af sikkerhed (§ 49, 50 og 51 i InsO).

Hvis provenuet er utilstrækkeligt til at fyldestgøre alle, og den sikrede kreditor har et personligt krav mod skyldneren ud over den tinglige ret, kan han også kræve forholdsmæssig fyldestgørelse fra insolvensboet ved at anmelde sit personlige krav mod boet (§ 52, andet punktum, i InsO).

Kreditorer med massekrav

Kreditorer med massekrav (Massegläubiger) skal ikke anmelde deres krav, idet disse fyldestgøres forlods. I henhold til insolvenslovens § 53 omfatter boets gæld omkostningerne til insolvensbehandlingen og andre udgifter, som bobestyreren har oprettet efter insolvensbehandlings indledning i forbindelse med behandlingen (f.eks. lønkrav fra arbejdstagere, der stadig er ansat i virksomheden, eller krav fra en advokat hyret af bobestyreren til at forvalte krav, der er indbragt for domstolene). Begrundelsen for, at disse krav fyldestgøres forlods, er, at bobestyreren kun kan gennemføre behandlingen korrekt, hvis han kan indgå nye forpligtelser, hvis fyldestgørelse er sikret. Desuden er krav, der udspringer af uberettiget berigelse af insolvensboet, og visse forpligtelser, der følger af den foreløbige insolvensbehandling, massekrav.

Simple kreditorer

Kun simple kreditorer (Insolvenzgläubiger, "konkurskreditorer") deltager i fordringsprøvelsen (§ 174, stk. 1, første punktum, i InsO). Simple kreditorer omfatter i henhold til insolvenslovens § 38 alle kreditorer med velbegravede krav mod skyldner på den dato, hvor insolvensbehandlingen indledes. Efterstillede simple kreditorer (nachrangige Insolvenzgläubiger), der er omhandlet i lovens § 39, stk. 1, skal kun anmelde deres krav, hvis de specifikt anmodes herom af skifteretten (§ 174, stk. 3, første punktum, i InsO). Efterstillede krav fyldestgøres efter de simple kreditorers øvrige krav. De omfatter f.eks. bøder, morarenter og bøder for forsinket betaling af simple kreditorers fordringer efter insolvensbehandlings indledning.

12 Hvilke regler gælder for anmeldelse, prøvelse og anerkendelse af fordringer?

Fordringer mod insolvensboet skal anmeldes skriftligt til bobestyreren inden for de frister, skifteretten fastsætter i afgørelsen om indledning af insolvensbehandlingen, med angivelse af årsag og fordringens størrelse, idet der skal vedlægges kopier af de dokumenter, der godtgør fordringen (§ 174, stk. 1, første og andet punktum, og § 174, stk. 2, i InsO). Selv om kravet indgives for sent, vil det dog komme i betragtning (§ 177 i InsO). Alle insolvenskrav skal anmeldes, uanset om det bagvedliggende juridiske forhold er reguleret af den almindelige civillovgivning eller af offentlig ret (f.eks. skattemæssige forpligtelser).

Følgende særlige bestemmelser gælder for udenlandske kreditorer: Artikel 55 i forordning (EU) 2015/848 af 20. maj 2015 om insolvensbehandling (insolvensforordningen) giver nu udenlandske kreditorer mulighed for at anmelde deres fordringer på en standardformular. Fordringer kan anmeldes på ethvert af EU-institutionernes officielle sprog. Det kan dog kræves, at kreditor medsender en oversættelse til det officielle sprog i den medlemsstat, hvor

insolvensbehandlingen er indledt, eller til et andet sprog, som den pågældende medlemsstat har oplyst, at den kan acceptere. Fordringer skal i princippet anmeldes inden for den frist, der er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen er indledt. For udenlandske kreditorer må denne frist ikke være under 30 dage efter bekendtgørelsen af insolvensbehandlingsens indledning i insolvensregistret i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen er indledt.

Bobestyreren skal indføre alle korrekt fremsatte krav i boets gældbog (Tabelle). Kravenes indhold kontrolleres ikke på dette tidspunkt. Kravene og deres størrelse prøves først på et møde i skifteretten, hvor deres placering i forhold til hinanden bestemmes (§ 176, første punktum, i InsO). Hvis der ikke gøres indsigelse mod kravet på dette møde af enten bobestyreren eller en simpel kreditor, eller hvis eventuelle indsigelser imødegås, anses kravet for at være godtaget, og kreditor fyldestgøres af provenuet. En indsigelse fra skyldneren påvirker ikke kontrollen af kravet (§ 178, stk. 1, andet punktum, i InsO), men efter indsigelsen kan en simpel kreditor ikke få den resterende del af sin fordring fyldestgjort på grundlag af opførelsen i gældbogen og vil skulle anlægge en særskilt sag mod skyldneren (§ 201, stk. 2, første punktum, i InsO).

Hvis bobestyreren eller en anden simpel kreditor på den anden side rejser indsigelse i forbindelse med fordringsprøvelsen, kan kreditor anlægge sag om anerkendelse af et krav mod den anfægtende part (§ 179, stk. 1, i InsO). Han får kun del i provenuet, hvis retten i denne sag fastslår, at hans krav er gyldigt (§ 180 ff. i InsO). Bobestyreren skal udarbejde en fordelingsliste (Verteilungsverzeichnis), inden provenuet kan fordeles (§ 188 i InsO). Inden for en frist på to uger fra offentliggørelsen af fordelingslisten skal den pågældende bevise, at vedkommende har anlagt sag om anerkendelse af et krav (§ 189, stk. 1, i InsO). Hvis vedkommende undlader dette, tages der ikke hensyn til kravet ved fordelingen af provenuet, heller ikke hvis kravet i mellemtiden er blevet opført i gældbogen (§ 189, stk. 3, i InsO). Hvis vedkommende derimod påviser at have anlagt sagen i tide, indgår den del, der afsættes til dette krav, ikke i fordelingen, så længe sagen ikke er afgjort (§ 189, stk. 2, i InsO). Hvis sagen om anerkendelse af et krav er endeligt afvist, fordeles den tilbageholdte andel mellem de øvrige simple kreditorer. Hvis der allerede foreligger et fuldbyrdsgrundlag for det anfægtede krav, skal den indsigende part, og altså ikke den anmeldende kreditor, anlægge sag (§ 179, stk. 2, i InsO). Den dom, der fastslår kravet eller giver medhold til den indsigende part, er ikke blot virksom inter partes, men er også bindende for bobestyreren og alle andre kreditorer (§ 183, stk. 1, i InsO).

Hvis en simpel kreditor ikke har anmeldt sit krav mod insolvensboet, kan han ikke få del i provenuet fra realiseringen og heller ikke få fyldestgjort sit krav på anden måde (§ 87 i InsO). Anmodninger om betaling fra bobestyreren skal afvises som uantagelige.

13 Hvilke regler gælder for udlodning? I hvilken rækkefølge fyldestgøres kreditorernes krav?

Medmindre andet er fastsat i en insolvensplan, realiserer bobestyreren de aktiver, der tilhører insolvensboet, for at omsætte boet til penge og fordele disse penge mellem kreditorerne. Bobestyreren beslutter på eget initiativ, hvordan realiseringen skal foregå, med det formål at maksimere udbyttet. Mulighederne omfatter salg af skyldners virksomhed eller enkelte enheder som en helhed eller opløsning af virksomheden og salg af de enkelte aktiver hver for sig.

Før provenuet fra realiseringen kan fordeles mellem de simple kreditorer, er det først nødvendigt at dække krav fra de sikrede kreditorer og kreditorer med massekrav. Fordelingen af indtægterne er baseret på en fordelingsliste (§ 188 i InsO), der udarbejdes af bobestyreren på grundlag af gældbogen (§ 175 i InsO). På denne liste opføres alle krav, der skal tages i betragtning ved fordelingen. Indtægterne fordeles derefter mellem kreditorerne i forhold til deres krav. Efter de simple kreditorer — og derfor til sidst — findes de efterstillede simple kreditorer. De fyldestgøres først, når alle de simple kreditors fordringer er betalt fuldt ud. Da udsigten til fyldestgørelse er dårlig, skal de udelukkende anmelde deres krav efter særskilt opfordring fra skifteretten (§ 174, stk. 3, i InsO). Som hovedregel starter fordelingen, før hele insolvensboet er realiseret. Så snart der er tilstrækkelige midler til rådighed i insolvensboet, påbegyndes udbetalingerne, de såkaldte acontobetalinge (Abschlagszahlungen, jf. § 187, stk. 2, første punktum, i InsO). Efter realiseringen af værdierne finder den endelige fordeling sted (§ 196, stk. 1, i InsO). Denne endelige fordeling kræver skifterettens godkendelse (§ 196, stk. 2, i InsO). Hvis alle de simple kreditors krav kan fyldestgøres fuldt ud (hvilket sjældent er tilfældet i praksis), overfører bobestyreren det resterende overskud til skyldneren (§ 199, første punktum, i InsO).

Hvis en kreditor har en tinglig ret til et af de aktiver, som tilhører insolvensboet, og det opnåede provenu ikke er tilstrækkeligt til at opfylde hans krav fuldt ud, kan kreditor anmelde en fordring som en personlig ret i gældbogen, men kun i det omfang hans sikrede krav ikke er fyldestgjort (alternativt kan han give afkald på sit sikrede krav og i stedet anmelde et personligt krav mod skyldneren med henblik på at få det samlede beløb optaget i gældbogen) (§ 52, andet punktum, i InsO).

Hvis en tredjepart fyldestgør en kreditor med en tinglig sikkerhed mod skyldneren, indtager den pågældende tredjepart ikke automatisk den sikrede kreditors plads. I visse tilfælde giver loven dog mulighed for subrogation, der også kan aftales kontraktligt. Dette gælder ikke specielt insolvensbehandlinger, men er fastsat i de almindelige lovbestemmelser. Hvis kreditor f.eks. har en tinglig sikkerhed og ikke fyldestgøres af skyldneren, men af en tredjepart, der er garant for fordringen på den insolvente skyldner, overføres kreditors fordring mod skyldneren til garanten i henhold til lovbestemt subrogation (§ 774, stk. 1, første punktum, i den civile lovbog (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB). For supplerende sikkerhedsrettigheder, f.eks. pant i fast ejendom eller løsøre, bestemmes det udtrykkeligt i den civile lovbog, at disse overføres til garanten (§ 412 og 401 i BGB). Ikkesupplerende sikkerhedsrettigheder, f.eks. ejerpant, der er oprettet for at sikre et krav, overføres ikke til garanten efter loven. En kreditor med et kontraktligt krav skal dog tilsvarende i overensstemmelse med § 412 og 401 i BGB overføre de ikkesupplerende sikkerheder til garanten, medmindre andet er aftalt mellem parterne. Garanten indtræder derefter i kreditors sted med en tinglig sikkerhed.

14 Under hvilke omstændigheder kan insolvensbehandlingen afsluttes, og hvilke retsvirkninger har en sådan afslutning (navnlig i forbindelse med en tvangsakkord?)

Standardprocedure

Efter den endelige fordeling skal insolvensbehandlingen bringes til afslutning (§ 200, stk. 1, i InsO). Afgørelsen om afslutning offentliggøres. Når insolvensbehandlingen er afsluttet, overgår retten til at forvalte og afhænde de af insolvensen omfattede aktiver igen til skyldneren.

Efter insolvensbehandlings afslutning kan de simple kreditors resterende krav mod skyldneren i princippet fyldestgøres uden begrænsninger, da kravene kun bortfalder i forhold til den udbetalte del. Med hensyn til inddrivelse af den del af fordringen, der ikke er fyldestgjort, bestemmes det i insolvenslovens § 201, stk. 2, at simple kreditorer kan inddrive deres fordringer mod skyldneren på samme retsgrundlag som det, der gav dem adgang til at anmelde krav mod insolvensboet som i henhold til en retskraftig dom, forudsat at kravene er fastslået og ikke er blevet anfægtet af skyldner ved fordringsprøvelsen. Omvendt kan det udledes af samme § 201, stk. 2, i InsO, at kreditor i andre tilfælde skal anlægge en sag mod skyldneren for at få sit krav fyldestgjort.

Der gælder en undtagelse for fysiske personer. De har mulighed for at ansøge om at få eftergivet resterende gæld (Restschuldbefreiung, § 201, stk. 3, og § 286 ff. i InsO). Eftergivelse af restgæld kan indrømmes efter en periode på generelt tre år med god vandel, hvor skyldneren skal overdrage alle indtægter, der kan gøres udlæg i, til en kurator (Treuhänder). Eftergivelsen har bindende virkning for alle simple kreditorer, herunder de kreditorer, der ikke har anmeldt deres krav (§ 301, stk. 1, i InsO). Det betyder, at de simple kreditorer endeligt forhindres i at inddrive deres krav mod skyldneren (undtagelse: de krav, der er anført i § 302 i InsO, som er undtaget fra eftergivelse af restgæld).

En juridisk person, som har været genstand for insolvensbehandling og ikke længere ejer aktiver, slettes automatisk af virksomhedsregistret og ophører med at eksistere.

Procedure med insolvensplan

Proceduren med en insolvensplan gør det muligt for sikrede kreditorer og simple kreditorer selv at træffe beslutning vedrørende realisering af insolvensboet, fordelingen heraf mellem kreditorerne, håndtering af sagen, og det ansvar, der påhviler skyldneren efter afslutningen af insolvensbehandlingen. Dette gør de efter en insolvensplan ved afvigelse fra bestemmelserne i insolvensloven (§ 217, stk. 1, første punktum, i InsO). Rekonstruktion og en insolvensplan er ikke det samme. En insolvensplan kommer til at spille en central rolle i enhver rekonstruktion af en virksomhed, men en insolvensplan kan også danne grundlag for afvikling af virksomheden og kan f.eks. give mulighed for, at insolvensboet realiseres og fordeles til de involverede parter uanset lovens bestemmelser. Ud over muligheden for eftergivelse af resterende gæld giver insolvensplanen skyldneren gode muligheder for at få blokerende kreditorer nedstemt. Insolvenslovens § 245 bestemmer, at godkendelse fra en stemmeberettiget gruppe under visse omstændigheder kan antages at foreligge, selv hvis det krævede flertal ikke er nået.

En insolvensplan kan fremsættes enten af bobestyreren eller af skyldneren (§ 218, stk. 1, første punktum, i InsO). Planen består af en deklaratorisk del (darstellender Teil) og en organisatorisk del (gestaltender Teil) (§ 219, første punktum, i InsO). Den deklaratoriske del beskriver, hvilke foranstaltninger der allerede er gennemført efter insolvensbehandlings indledning, og hvilke der endnu ikke er iværksat for at fastlægge grundlaget for den planlagte organisering af parternes rettigheder (§ 220, stk. 1, i InsO). Den organisatoriske del bestemmer, hvordan de involverede parter juridiske situation skal ændres (§ 221, første punktum, i InsO). I henhold til § 217, andet punktum, i InsO kan aktionærer eller medlemmer også indgå i insolvensplanen, hvis skyldneren ikke er en fysisk person. I henhold til insolvenslovens § 225a, stk. 2, muliggøres et såkaldt debt-to-equity-swap, således at kreditors krav konverteres til aktier i skyldnerselskabet. Afstemningsmekanismen i lovens § 243 ff. er særlig interessant. Den organisatoriske del af insolvensplanen definerer forskellige stemmeberettigede grupper. Planen antages kun, hvis den godkendes af flertallet af de stemmeberettigede kreditorer i hver gruppe (størstedelen af kreditorerne), og summen af krav for de kreditorer, der stemmer for, udgør mere end halvdelen af det samlede krav fra alle kreditorer, der stemmer (størstedelen af det samlede krav). Under visse omstændigheder skønner loven dog, at en stemmeberettiget gruppe har givet sit samtykke, selv om det nødvendige flertal ikke er nået (§ 245 i InsO). Dette "forbud mod blokering" (Obstruktionsverbot) sigter mod at forhindre, at enkelte kreditorer eller aktionærer får planen til at kuldsejle. I henhold til insolvenslovens § 247 skal skyldneren også give sit samtykke til planen. Modstand fra skyldnerens side er imidlertid uden betydning, hvis planen ikke stiller ham dårligere, end han ville stå uden den, og hvis ingen kreditor får en økonomisk værdi, der overstiger den pågældende kreditors fulde krav.

Når de involverede parter har godkendt insolvensplanen, og skyldneren har givet sit samtykke, skal planen bekræftes af skifteretten. Retten bekræfter insolvensplanen, hvis alle grundlæggende processuelle krav er opfyldt, og ingen kreditor eller aktionær har påstået, at planen sandsynligvis vil stille den pågældende ringere, end han ville stå uden planen (§ 251 i InsO). For at forebygge, at planen kuldsejler på grund af en sådan indsigelse, kan det i den organisatoriske del af planen bestemmes, at der skal stilles midler til rådighed, såfremt en part påviser, at han vil blive stillet ringere (§ 251, stk. 3, i InsO). Den afgørelse, der bekræfter planen, kan kun anfægtes i begrænset omfang (§ 253 i InsO).

Når bekræftelsen af planen ikke længere kan anfægtes, og insolvensplanen ikke bestemmer andet, afslutter skifteretten insolvensbehandlingen (§ 258, stk. 1, i InsO). Retten til at råde over skyldners ejendom overgår igen til skyldneren. De virkninger, der er fastsat i den organisatoriske del af planen, bliver bindende for og over for alle involverede parter, uanset om de har anmeldt deres krav eller gjort indsigelse mod insolvensplanen som parter med interesser (§ 254b i InsO). Det betyder, at lempelser, henstand eller lignende i insolvensplanen automatisk får virkning, uden at der er behov for en separat hensigtsserklæring (§ 254a, stk. 1, i InsO). Insolvensplanen berører ikke simple kreditors rettigheder over for tredjemand. Såfremt dette er angivet i planen, gælder der en undtagelse for såkaldte koncerninterne af tredjepart stillede sikkerheder, som en virksomhed, der er tilknyttet skyldneren, yder kreditor i henhold til AktG's § 15 (f.eks. et datterselskab) (§ 217, stk. 2, og § 223a i InsO).

For at sikre, at skyldneren overholder sine forpligtelser i henhold til insolvensplanen, kan det heri bestemmes, at bobestyreren skal føre tilsyn med skyldneren. I tilsynsperioden skal bobestyreren hvert år aflægge rapport til retten og kreditorudvalget, hvis et sådant er udpeget, om den aktuelle situation og fremtidsudsigterne med hensyn til insolvensplanens gennemførelse (§ 261, stk. 2, første punktum, i InsO).

Uanset om der føres et sådant tilsyn, er formålet med den såkaldte genoprettelsesklausul (Wiederauflebensklause) i henhold til lovens § 255 at sikre, at skyldneren overholder planen. Hvis der på grundlag af insolvensplanens organisatoriske del er givet henstand med en simpel kreditors krav, eller de er blevet delvist eftergivet, bestemmes det, at en sådan henstand eller eftergivelse ikke længere er bindende for kreditor, hvis skyldneren forsinkes væsentligt i planens gennemførelse med hensyn til den pågældende kreditor (§ 255, stk. 1, i InsO). Det samme gælder med hensyn til alle andre simple kreditorer, hvis der, mens planen gennemføres, indledes nye insolvensbehandlinger vedrørende skyldners aktiver (§ 255, stk. 2, i InsO). Simple kreditorer, hvis krav — som de har i henhold til en bekræftet og endelig insolvensplan, og som er anmeldt mod insolvensboet — er godkendt og ikke blev anfægtet af skyldneren ved fordringsprøvelsen, kan fuldbyrde disse krav mod skyldneren på samme måde som i henhold til en retskraftig dom (§ 257, stk. 1, første punktum, i InsO). Hvis planen er grundlaget for en rekonstruktion af virksomheden, vil der ofte være behov for lån hertil. For at beskytte långivere kan der i planens organisatoriske del fastsættes et loff for lån (§ 264 i InsO). Hvis den nye långivers krav holder sig under loffet, vil simple kreditorer i en eventuel ny insolvensbehandling blive placeret efter den nye långiver.

Proceduren med insolvensplan gør det muligt for skyldneren at få eftergivet restgæld uanset den ovenfor beskrevne procedure for eftergivelse af restgæld. Det hedder i loven, at medmindre andet bestemmes i insolvensplanen, får skyldneren eftergivet sin restgæld til kreditorerne, hvis han fyldestgør sine kreditorer i henhold til insolvensplanen (§ 227, stk. 1, i InsO).

15 Hvilke rettigheder har kreditorerne efter insolvensbehandlings afslutning?

Nærmere oplysninger om kreditorernes rettigheder efter insolvensbehandlings afslutning findes i svaret på spørgsmålet "Unter welchen Voraussetzungen kann das Insolvenzverfahren (insbesondere durch Vergleich) beendet werden und wie wirkt sich dies aus?".

16 Hvem bærer omkostningerne og afholder udgifterne i forbindelse med insolvensbehandlingen?

Efter tysk lov skal omkostninger i forbindelse med insolvensbehandlingen betales forud af insolvensboet, og de har forrang for de simple kreditors krav (§ 53 i InsO). Omkostningerne ved insolvensbehandlingen omfatter retsafgifter i forbindelse med insolvensbehandlingen samt vederlag til og udgifter afholdt af den midlertidige bobestyrer, bobestyreren og medlemmerne af kreditorudvalget (§ 54 i InsO).

17 Hvilke regler gælder for omstødelse af dispositioner til skade for de kreditorer, der har anmeldt krav i boet?

For at forhindre handlinger, der skader kreditorerne, er enhver erhvervelse af aktiver, der tilhører insolvensboet, efter insolvensbehandlings indledning i princippet ugyldig, mens erhvervelser foretaget inden behandlings indledning af aktiver, der ville have tilhørt insolvensboet efter insolvensbehandlings indledning, i princippet er gyldige, men under visse omstændigheder kan anfægtes.

Eftersom skyldnerens ret til at afhænde sin ejendom overdrages til bobestyreren efter indledningen af insolvensbehandlingen, er skyldnerens dispositioner over et aktiv tilhørende insolvensboet efter insolvensbehandlings indledning i princippet absolut ugyldige (bortset fra tilfælde, hvor der er tale om erhvervelse af jord foretaget i god tro, selv om dette kan anfægtes) (§ 81, stk. 1, første punktum, i InsO). Der foreligger heller ikke erhvervelse af rettigheder til et aktiv tilhørende insolvensboet, hvis skyldneren har afhændet et aktiv tilhørende insolvensboet, før insolvensbehandlingen blev indledt, men resultatet først foreligger, efter at sagen er indledt (§ 91, stk. 1, i InsO), med undtagelse af erhvervelse af jord (§ 91, stk. 2, i InsO). Panterrettigheder erhvervet som følge af en fuldbyrdesprocedure i løbet af den sidste måned forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen eller efter indgivelsen af en sådan begæring mister ligeledes deres retskraft, når insolvensbehandlingen indledes (§ 88, stk. 1, i InsO).

En erhvervelse fra insolvensboet, inden insolvensbehandlingen indledes, er i modsætning til en erhvervelse efter sagens indledning i princippet gyldig, men kan under visse forhold anfægtes (§ 129 ff. i InsO). Denne ret til at anfægte en insolvent skyldners transaktioner er af afgørende betydning for, at insolvenslovgivningen kan fungere, fordi den giver bobestyreren adgang til udbetalinger fra skyldners aktiver, der fandt sted før insolvensbehandlingsindledning. Den kan bidrage til en væsentlig forbedring af insolvensboet og dermed til, at insolvenslovgivningen kan sikre lige fyldestgørelse for kreditorerne på en velordnet måde og forhindre fortrinsbehandling af enkelte kreditorer. Hvis bobestyreren med succes udøver retten til at gøre indsigelse, skal den part, der drog fordel af den anfægtede transaktion, tilbagelevere det, der blev trukket ud af insolvensboets aktiver ved den pågældende transaktion. Hvis ikke dette kan gøres i naturalier, skal der betales erstatning. Bobestyreren kan anlægge sag for at håndhæve retten til tilbagelevering og kan kræve tilbagelevering i forhold til eventuelle modkrav fra en kreditor. Hvis modtageren af en ydelse under en anfægtet transaktion tilbageleverer det modtagne, gendannes ethvert eventuelt modkrav, denne måtte have (§ 144 i InsO).

For at være anfægtelig skal en transaktion, der er foretaget forud for indledningen af insolvensbehandlingen, være til skade for simple kreditorer (§ 129 i InsO), og en af grundene i § 130-136 i InsO skal være til stede. Enhver retshandling, dvs. enhver adfærd (herunder undladelse, jf. § 129, stk. 2, i InsO), der skaber en retsvirkning, kan anfægtes (forbundsdomstolens dom af 12.2.2004 — IX ZR 98/03 — præmis 12). Medmindre andet er fastsat ved lov, er det uden betydning, om det er skyldneren, der har foretaget den pågældende transaktion. Hvorvidt der er tale om en kontraktlig eller retlig virkning er heller ikke afgørende (forbundsdomstolens dom af 7.5.2013 — IX ZR 191/12, præmis 6).

En begrundelse for at gøre indsigelse mod en transaktion kan navnlig være en vederlagsfri ydelse leveret af skyldner, medmindre det er sket mere end fire år forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen (§ 134 i InsO)

en transaktion foretaget af skyldneren i løbet af de seneste ti år forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen med det formål at stille kreditorerne dårligere, hvis den anden part var klar over, at dette var skyldnerens hensigt (§ 133 i InsO), idet fristen kun er på fire år, hvis transaktionen har givet eller gjort det muligt for den anden part at opnå sikkerhed eller fyldestgørelse

en transaktion, som skyldneren forsætligt har foretaget inden for de sidste tre måneder forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen, hvis skyldneren allerede var insolvent, og hvis den anden part var bekendt med denne insolvens (§ 132, stk. 1, afsnit 1, i InsO)

en transaktion, der bevidst giver en simpel kreditor sikkerhed eller fyldestgørelse, som han ikke er berettiget til, hvis dette er sket i den sidste måned forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen (§ 131, stk. 1, afsnit 1, i InsO)

en transaktion, der bevidst giver en simpel kreditor sikkerhed eller fyldestgørelse, som han ikke er berettiget til, hvis dette er sket i de sidste tre måneder forud for begæringen om indledning af insolvensbehandlingen, og skyldneren var insolvent på tidspunktet for transaktionen, og den anden part havde kendskab hertil (§ 130, stk. 1, afsnit 1, i InsO).

Alle disse tilfælde medfører strafansvar for både skyldner og den kreditor, der modtager ydelsen (straffelovens § 283-283d).

Insolvensbehandling for enkeltpersoner

Insolvensbehandling for enkeltpersoner (Verbraucherinsolvenzverfahren) vedrører fysiske personer, der ikke udøver og ikke har udøvet selvstændig erhvervsaktivitet, eller fysiske personer, der har udøvet selvstændig erhvervsaktivitet, men hvis finansielle situation er ligetil, og mod hvem der ikke er fremsat krav affødt af ansættelsesforhold (§ 304, stk. 1, første punktum, i InsO). I modsætning til standardinsolvensbehandlingen ligger fokus ikke på realiseringen af aktiver, men på eftergivelse af den pågældendes gæld.

Proceduren adskiller sig fra standardproceduren derved, at begæringen fremsættes af skyldneren, enten alene eller sammen med andre. I dette tilfælde er der forud for beslutningen om at indlede insolvensbehandlingen en fase med udenretslige møder med kreditorerne med det formål at nå frem til en aftale på grundlag af en plan (§ 305, stk. 1, afsnit 1, i InsO). Hvis forsøgene på at nå frem til en udenretslig orden mislykkes, kan skyldner indgive begæring om indledning af insolvensbehandlingen.

Derefter kommer en fase, hvor indledningen af insolvensbehandlingen suspenderes, og skifteretten giver kreditorerne mulighed for at nå frem til en aftale med skyldneren om en betalingsplan (Schuldenbereinigungsplan). Vedtages en sådan betalingsplan, er kreditorernes krav alene omfattet af planen, som kan fuldbyrdes på samme måde som et forlig indgået i en retssag (Prozessvergleich) (§ 308, stk. 1, andet punktum, i InsO). Begæring om indledning af insolvensbehandling og om eftergivelse af restgæld anses så for at være trukket tilbage (§ 308, stk. 2, i InsO). Hvis der ikke opnås enighed om en betalingsplan, gennemføres en forenklet insolvensbehandling.

Sidste opdatering: 08/09/2023

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJM-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.